

Pārskats par Ķekavas novada bāriņtiesas darbu 2016.gadā

Ķekavas novada bāriņtiesas (turpmāk – bāriņtiesa) lietas izskata bāriņtiesas sēdēs un lēmumus pieņem koleģiāli. Bāriņtiesas sastāvā ir bāriņtiesas priekšsēdētāja Sarma Trumpekoja, priekšsēdētājas vietnieks Gints Krauja, bāriņtiesas locekļi Līga Briede, Elita Ezerniece, Mārīte Matīsa un Terēzija Sola (strādā stundu darba likmi), kuri piedalās bāriņtiesas sēdēs, veic ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu dzīves apstākļu pārbaudes un mantisko un personisko tiesību ievērošanas uzraudzību un citus bāriņtiesas priekšsēdētājas rīkojumus saskaņā ar amata aprakstu.

Bāriņtiesa veic arī notariālos apliecinājumus Ķekavas novadā deklarētiem iedzīvotājiem. Bāriņtiesas lietvedības sekretāre ir Agnese Svilpe.

Bāriņtiesa darbs vienmēr bijis orientēts uz ģimenes vērtību veicināšanu, kā bērnam piemērotāko augšanas un attīstības vidi. Darbs ir atbildīgs, jāievēro visas likuma prasības, tajā pašā laikā jāspēj saglabāt cilvēcība un jāsaprot, ka ar bāriņtiesas pieņemtajiem lēmumiem tiek ietekmētas citu cilvēku dzīves.

2016.gadā bāriņtiesa pieņēmusi 101 lēmumu. Divi no bāriņtiesas pieņemtajiem lēmumiem pārskata gadā ir pārsūdzēti tiesā. Tiesas nolēmums bija par bāriņtiesas pieņemtā lēmuma atstāšanu spēkā.

Ikdienas darbības nodrošināšanai nosūtīti 754 dokumenti un saņemti 245 fizisku un juridisku personu iesniegumi, kā arī 570 ienākošie dokumenti. Pārskata gadā ierosinātas 48 jauna lieta. Pārskata gadā bāriņtiesa ir veikusi 919 notariālos apliecinājumus Ķekavā, Baložos un Daugmalē. 2016.gada 31.decembrī bāriņtiesā aktīvas ir 217 lietas.

Bāriņtiesa regulāri sniedz konsultācijas Ķekavas novada un citu novadu iedzīvotājiem bāriņtiesas kompetences jautājumos. Rezultātā bieži ir izdevies atrisināt iedzīvotājiem svarīgus jautājumus, neierosinot lietu izskatīšanu bāriņtiesā.

Pārskata gadā bāriņtiesas darbinieki 66 reizes piedalījušies tiesas sēdēs gan rajona tiesās, gan Apgabaltiesās. Bāriņtiesa tiesas procesos bijusi gan prasītājs, gan tiesas pieaicināta iestāde, viedokļa un atzinuma sniegšanai. Bāriņtiesa pārstāvēta lietās par saskarsmes tiesību noteikšanu, aizgādības tiesību atņemšanu, nepilngadīgu un aizgādībā esošu personu mantas pārvaldīšanas lietās, adopcijas apstiprināšanas lietās. Tāpat bērnu intereses pārstāvētas kriminālprocesos un pirmstiesas izmeklēšanas laikā policijā.

Bāriņtiesa darbojas Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijā, lai sekmētu bāriņtiesu darbinieku profesionālo izaugsmi, apspriestu normatīvo aktu projektus, izstrādātu priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem un risinātu citus bāriņtiesu kompetencē esošus jautājumus. Bāriņtiesa bieži dalās pieredzē un labās prakses piemēros ar kolēģiem citās bāriņtiesās.

• Preventīvais darbs

Ķekavas novada pašvaldība un bāriņtiesa ir ieinteresēta samazināt to bērnu skaitu, kuri tiek audzināti ārpusģimenes aprūpē, cenšoties darīt visu iespējamo, lai bērni augtu ģimeniskā vidē. Svarīgi ir preventīvie pasākumi ģimenēm ar bērniem. 2016.gadā bāriņtiesa ir informējusi Ķekavas novada Sociālo dienestu, policiju un citas institūcijas par 9 ģimenēm, kurās aug 14 bērni. Pateicoties Ķekavas novada pašvaldībā saņemamajiem sociālā atbalsta pakalpojumiem, veiksmīgi starpinstitucionālajai sadarbībai ar Sociālo dienestu un Izglītības daļu, psihologiem, izglītības iestādēm, ģimenes ārstiem, Valsts un pašvaldības policiju, vecākiem,

ģimenēs ir uzlabojusies izpratne par bērnu aprūpi, audzināšanu. Līdz ar to 2016.gadā samazinājušies gadījumi, kad bāriņtiesai vajadzējis iesaistīties bērna interešu aizsardzībā, izņemot bērnu no ģimenes, pārtraucot vecākiem aizgādības tiesības, sniedzot prasības pieteikumu tiesā par bērna aizgādības tiesību atņemšanu vecākam (trīs personām pārtrauktas aizgādības tiesības par 3 bērniem), par trim personām bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu atjaunot pārtrauktās aizgādības tiesības, bet par septiņām personām sniegts prasības pieteikums tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu.

• Ārpusģimenes aprūpe

Gadījumos, kad bērns ir palicis bez vecāku gādības (bērna vecāki miruši, ilgstošas slimības dēļ lūguši nodrošināt bērnam ārpusģimenes aprūpi, vecākiem pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības), bāriņtiesa lemj par ārpusģimenes aprūpes veida piemērošanu bērnam - aizbildnību, ieviešanu audžuģimenē vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā. 2016.gada 31.decembrī ārpusģimenes aprūpē atrodas 69 Ķekavas novada pašvaldības bērni, no kuriem 13 - audžuģimenēs, 48 - aizbildņu ģimenēs, 8 - ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās. Ministru kabineta 04.12.2013. apstiprinātajās Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam viens no galvenajiem rīcības virzieniem ir deinstitutionalizācija (process, kura ietvaros tiek attīstīti sabiedrībā balstīti pakalpojumi, ieskaitot preventīvos pasākumus, lai novērstu institucionālās aprūpes nepieciešamību bērnam). Bāriņtiesas darbs vienmēr ir bijis orientēts uz ģimeniskas vides nodrošināšanu bērniem. Lai cik sarežģīti reizēm tas nebūtu, taču bez vecāku gādības palikušiem bērniem vienmēr tiek atrasta iespēja augt pie aizbildņa vai audžuģimenē. Institūcijās ieviejojot bērnus tikai ar smagām veselības problēmām vai uzvedības problēmām, kuriem atbilstošu aprūpi nevar nodrošināt aizbildnis vai audžuģimene. Visas šīs lietas ir būtiskas, kas nozīmē to, ka ir jāveic ikgadējo dzīves apstākļu pārbaudi, lai pārliecinātos par bērnu aprūpi un uzraudzību, noskaidrot šo bērnu viedokli, sekot līdz darbībām ar viņu mantu (ja tāda ir), pieņemt lēmumus un veikt citas ar bērna personisko un mantisko tiesību un interešu nodrošināšanu saistītās darbības, piemēram, pieprasīt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai un izsniegt bez vecāku gādības palikušajiem bērniem apliecības sociālo garantiju nodrošināšanai. 2016. gadā ārpus ģimenes aprūpē ievietoti 2 bērni, no tiem viens bērns audžuģimenē. Viens bērns ir ievietots ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās. Par aizbildņiem visbiežāk tiek iecelti bērna radnieki vai bērnam emocionāli tuvi cilvēki. Ja aizbildni nevar atrast, nākamais piemērojamais ārpusģimenes aprūpes veids ir audžuģimene. Tās ir personas, kuras ieguvušas audžuģimenes statusu un apguvušas speciālās apmācības kursu, ir šajā jomā zinoši, taču neaizstāj bērniem vecākus. Viņi aprūpē bērnu līdz brīdim, kamēr viņš var atgriezties savā bioloģiskajā ģimenē, tiek nodots aizbildnībā vai adoptēts. Šobrīd Ķekavas novadā ir izveidota viena audžuģimene. Joprojām aicinām Ķekavas novada iedzīvotājus būt aktīviem, dalīties savā mīlestībā, prasmēs, kļūstot par audžuģimenēm, lai bez vecāku gādības palikušiem bērniem būtu iespēja augt ģimeniskā vidē, paliekot

savā novadā, iegūstot iespēju uzturēt emocionālu kontaktu ar radniekiem, draugiem un iegūt izglītību, attīstīt savus talantus sev ierastā mācību iestādē.

- **Adopcijas lietas**

Palielināji personu skaitu, kas izsaka vēlmi kļūt par adoptētājiem. 2016.gadā Bāriņtiesa par adoptētājiem atzinusi 33 personas, kuras izteikušas vēlmi adoptēt kādu svešu, ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu.

- **Atzinumu sniegšana tiesai**

Darbietilpīga un komplicēta ir bāriņtiesas darbības sfēra - atzinumu sniegšana pēc tiesas pieprasījuma lietās par atsevišķas aizgādības noteikšanu vienam no vecākiem, bērna dzīvesvietas un saskarsmes tiesību noteikšanu. Šo lietu sakarā par bāriņtiesas darbību arī nereti tiek saņemtas sūdzības Ķekavas novada pašvaldībā un citās institūcijās, jo parasti šajās lietās vienmēr kāda no iesaistītajām pusēm nav apmierināta ar bāriņtiesas lēmumu (atzinumu tiesai). 2016.gadā bāriņtiesa šajās lietās sniegusi 9 atzinumus. Izmantojot konsultācijas, mediācijas un citas metodes, bāriņtiesai 2016.gadā izdevies trīs lietās panākt izlīgumu un vienošanos vecāku starpā.

- **Nepilngadīgo mantu lietu pārraudzība**

Nepilngadīgiem bērniem var piederēt manta, ko dāvinājuši vai atstājuši mantojumā vecāki, vecvecāki vai citi radnieki. Saskaņā ar Civillikuma normām, vecāki bērnu vārdā bez bāriņtiesas atļaujas nevar mantojumu un/vai dāvinājumu pieņemt vai atraidīt, kā arī rīkoties ar bērna mantu. Bāriņtiesa veic bērna mantisko tiesību ievērošanu, katru gadu pieprasot no bērna vecāka vai aizbildņa norēķinu par bērna mantas pārvaldību, pārbauda norēķina pareizību, veic bērnam piederošā nekustamā īpašuma apskati. Pārskata gadā pieņemti vairāki lēmumi par atļauju iegūt īpašumu nepilngadīgajam bērnam, rīkoties ar mantu.

- **Vecāku aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē**

Joprojām vecāki darba dēļ ilgāku laika periodu izbrauc uz ārzemēm, tāpēc ir aktuāli jautājumi par bērna nodošanu trešo personu aprūpē uz laiku, kas ilgāks par trīs mēnešiem. 2016.gada 31.decembrī nav aktīvas lietas par bērnu nodošanu citu personu aprūpē, kurās bāriņtiesa veic šo bērnu personisko un mantisko tiesību ievērošanas uzraudzību.

- **Aizgādības lietu pārraudzība**

Aizgādībā esošie cilvēki ir pilngadīgas personas ar ierobežotu rīcībspēju. Bāriņtiesa piedalās lietas izskatīšanā tiesā, iesniedzot pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā par rīcībspējas ierobežošanu. Pēc sprieduma par rīcībspējas ierobežojuma noteikšanu stāšanās likumīgā spēkā, bāriņtiesa pieņem lēmumu par aizgādņa iecelšanu. 2016.gada 31.decembrī aktīvas ir 24 lietas par aizgādņa iecelšanu personai ar ierobežotu rīcībspēju. Bāriņtiesa uzrauga aizgādībā esošo tiesību un interešu ievērošanu, pieprasot no aizgādņiem norēķinus, pārbaudot tos, kā arī veicot šo personu dzīves apstākļu pārbaudes.

- Aizgādība var tikt nodibināta arī mantojumam, ja mantojuma atstājējam piederējis uzņēmums vai saimniecība, un tā darbība jāturpina līdz brīdim, kad mantiniekiem

apstiprinātas mantojuma tiesības. Pārskata gadā ir bijušas četras lietas par aizgādņa iecelšanu mantojumam.

- **Citas lietas**

Bāriņtiesa pieņēmusi lēmumus arī citos gadījumos - vecāku strīdos par nodokļu atvieglojumiem par bērniem, par ģimenes valsts pabalsta izmaksu, ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu saskarsmes ierobežojumiem ar vecākiem, uzvārda maiņu un viesģimenes statusa piešķiršanu.

- **Arhīvs**

Bāriņtiesa veido un uztur savu arhīvu atbilstoši Arhīva likumam, kurā glabājās pastāvīgi glabājamās lietas no 1996.gada, kā arī veikto notariālo apliecinājumu dokumenti, kas tiek glabāti atbilstoši normatīvi aktu prasībām.